

GAZETA

ANTIREVIZIONISTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA:
ARAD, STR. NICU FILIPESCU 30.

ORGAN DE DOCUMENTARE
APARE SĂPTĂMÂNAL

REDACTOR ȘI EDITOR
ISAIA TOLAN

1 Decembrie

Sau implinit 16 ani de când Ardealul și-a scuturat la Alba-Iulia jugul robiei de veacuri, hotărându-și unirea pe vecie cu românii în toate unghiurile. Sfântă zi, și i ne închinăm cu inimile pline de bucurie și încredințăm pentru toată jertfa ce-a adus-o pe altarul ei milioanele de inamici din negrele veacuri, i ne închinăm cu poezia pentru că n'am avut folosi acești 16 ani așa precum ni-o impunea datoria de recunoștință față de înaintași și datorită de purtare de grijă față de viitorul românesc, i ne închinăm înălțându-ne la tina cotidianelor noastre preocupări microscopice, și ne legăm să curățim sufletească de acum înainte, că vom fi buni păstrători ai sfintei comori ce-am primit-o, că am și-o transmite cel puțin așa de curat și înmii mai puternică decât ea este fiilor noștri și fiilor fiilor noștri, în veci și purtare.

Cuvinse-se să ne apropiem cu o simț de curățenie sufletească de alături jertfei de sine al atâtor milioane și milioane de români cari murit cu gândul la România, a noastră, a epigonilor beneficiari, pentru că vremurile grele, și întrucât dușmanul de veacuri nu e răstalat la pământ decât ca să pânzească din umbră. Prăznuim aniversarea desrobirii într-o atmosferă ca odată pânzească de încălcată, în atmosfera pustiului Janka, în atmosfera celor mai drăcești uneltiri în viața pășii și a granițelor sfinite sângelui dorobanțului nostru și de tatul de pace. Nu mai e timp să gândim între noi, să ne îndușim, să ne preocupăm serviciile de interesul național, să ne amintim la cele materiale, la cele spirituale, la cele cu cari diavolul slăbește conștiințele și țările. Avem dați, mici și mari, și mai cu seamă să fim fiecare la locul său de muncă, curățim sufletește, înfrățim, trăim de griji și de păcatele cu care chinuie pe om politica, banul, și altele și altele alea. Avem datoria să ținem bine ochii peste piscurile lumii, uitând de toate măruntele și cari slăbesc popoarele și ne-am îngăduit până astăzi mult luxul de-a ne pierde în curi, de-a ne slăbi singuri, de-a da numai după oale cu carne și ne gândim la țară numai când vorbim să-ți bați la intruniri și pieptul, ne-am îngăduit și astăzi prea mult toate acestea, și nu ne dăm seama în momentul greu de-acuma că trebuie să ținem la toate cele cruce, și să ne înțelegem de azi înainte gândurile și inimile țării, neamului, fiilor noștri.

Tipăriturile budapestane 'n România

În coloanele presei noastre revine mereu o veche și zădarnică glangere: că inundă Ardealul publicațiile budapestane instigatoare, că autoritățile nu iau nicio măsură, că niște foști comisari ai poporului din timpul domniei lui Bela Kun sunt lăsați să-și facă din negoțul acestei palate de milioane la Cluj, la Orade și la Budapesta, și să-și creieze prin serviciile ce le fac irendentei un titlu la indulgența stăpânirii hortiste care-i pusese odinioară pe index.

Degeaba toate-aceste plângeri! Nu se poate o îndreptare atunci când nu se spune întregul adevăr, atunci când într-o țară în care s-au putut da la iveală 'n legătură cu afacerea Skoda secrete militare, singură această primejdie a publicațiilor budapestane nu poate fi dată pe față decât parțial. Ni se spune mereu că propaganda incendiară ce se face prin tipăriturile acestea pune în primejdie țara. Că foștii comisari ai poporului opoșiți în România își fac din negoțul acestor palate și titluri la recunoștința Ungariei hortiste. Nimic însă despre cei ce mijlocesc sau admit negoțul acesta. Nimic despre șabăgoimii acestei afaceri, cari se schimbă după cum se schimbă guvernele. În țara unde fiecare a putut vântura în legătură cu chestia Skoda și cu alte chestii secretele armatei, despre uneltele acestea ale foștilor comisari ai poporului, despre vinovații acestia principali ai inundăției de produse ale tiparnițelor budapestane, nu se poate vorbi. Sunt mai tabu decât ministerul apărării naționale! Ciudat și jalnic!

În timp ce importul de tipărituri dela Budapesta e 'n asemenea chip îngăduit și organizat la noi, Ungaria ne acuză la fiecare prilej că exterminăm „cartea” budapestană, că oprim legăturile culturale între minoritatea maghiară și țara ungurească. Proastă ar fi dacă n'ar proceda așa, când vede ce cine are de-a face! Profeslele acestei ungurești se rostesc de obicei din locurile cele mai înalte, din locurile „culturale”, pentru că să se pară că se vorbește în numele celei mai purisime culturi. De obicei protestează d. Albert. Berzeviczy, președintele Academiei Maghiare,

de pe podiul acestei înalte instituții sau dela tribuna câte unui congres cultural sau interparlamentar. Dela tribuna aceluiași congres interparlamentar mai protestează un domn fost ministru care face parte dintre capii mișcărilor irendente, G. Lukács. Astă toamnă, apoi, „opreliștea” aceasta a fost adusă chiar și la Liga Națiunilor.

Se știe cum a fost scoasă chestiunea de pe ordinea de zi a Societății Națiunilor în urma răspunsului delegaților Micii Înțelegeri, cari au arătat cu mult lux de amănunte de ce libertate excesivă se bucură tipăriturile budapestane peste granițele statelor succesoare, și în ce chip scandalos se abuzează de acest liberalism la Budapesta. Reclamația Ungariei a căzut, dreptatea României a triumfat din nou, și lucrurile au rămas baltă: Ardealul e inundat ca și în trecut de tipărituri budapestane incendiară, și foștii comisari ai poporului își mai fac câte un palat în România și 'n capitala maghiară.

Vorbim din nou despre aceste lucruri, pentru că 'n semioficiosul guvernului maghiar „Budapesti Hirlop” s'a publicat la 25 Nov. crt. un articol de foarte interesante revelații cu privire la faimoasa interzicere a contactului cultural al minorității maghiare din România cu Budapesta.

Firește, arătarile semioficiosului se încep cu reeditarea veșniciei plângeri că exportul de cărți maghiare 'n România e oprit în chipul cel mai anticultural.

Urmează apoi dovada statistică s'o reproducem, fiindcă-i deosebit de edificatoare.

„Debușul principal al produselor industriei grafice maghiare este teritoriul deslipit, adică tocmai acolo, unde cartea are să se lupte cu forțele inegale ale miopiei politice și ale urii. În ultimii trei ani s'a dus acolo 86-91% din totalul acestui export, ceea ce ar fi o proporție foarte mare și favorabilă, dacă felul produselor tiparului nostru nu ar oscila între cadre calitative și cantitative foarte modeste. În anul 1931 întreg exportul a fost de 11.717 chintale, iar prețul lui abia a trecut de 4 milioane de pengő. În anul ce-a urmat s'a redus la 10.183 chintale și 3.7 milioane pengő. Din aceasta,

exportul în statele Micii Înțelegeri a fost de 9.265 chintale și 3.5 milioane pengő.”

Calitatea acestor produse a fost în anul 1931 de 345 pengő la un chintal, iar în anul 1932 de 375 pengő. (Nostim criteriul de judecare a calității unei tipărituri, fără doar și poate!)

Ni se arată apoi că în anul 1933 s'a produs o „gravă schimbare”. „Cantitatea exportului a corespuns într-o măsură din anii precedenți, dar calitatea produselor a fost numai de 253 pengő la un chintal, adică a scăzut în doi ani cu 35%. Principala este că întreprinderile s'au acomodat puterii materiale a publicului cumpărător și s'a ocupat mai cu seamă cu editări de produse populare.”

Semioficiosul greșește intenționat. Ne lasă să credem că așa-zisele tipărituri populare ar fi de fapt populare, cu alte cuvinte de calitate inferioară, pe câtă vreme se știe indeobște, că orice tipăritură budapestană se pune 'ntâi pe piață cu preț de speculă, și după ce s'a epuizat întâiul transport, transporturile următoare se vând succesiv cu prețuri tot mai „populare”, până se reduc la 40-30%. Așa bunăoară cartea „Mi lesz holnap” a lui H. G. Wells, în care se descrie un război de mâine al Ungariei din care Ungaria va ieși biruitoare (se admit în librăriile dela noi și asemenea monstruoziități!) s'a vândut la câteva luni după apariția în România cu 60 la sută reducere. „Istoria Ungariei” a lui Eckhardt, în care românii apar în Ardeal în ajunul revoluției lui Horea, ca refugiați din Principate și ca bandiți, a avut deasemenea mai multe serii de „prețuri populare”.

Să continuăm însă: „Budapesti Hirlop” spune mai departe, că în anul trecut calitatea tipăriturilor exportate în statele Micii Înțelegeri a fost de 248 de pengő la chintal, în timp ce a celor exportate 'n alte țări a fost de 288 de pengő. (De notat: editorii budapestani sporesc prețul după distanță, pentru că apoi să vină statistica maghiară și să judece calitatea tipăriturilor după cantitate!)

„Ungurimea din ținuturile ocupate (sic! — nr. tr.) — spune apoi semioficiosul guvernului — citește, după datele ce le avem,

(Căutarea în pag. 2-a)

„Națiunea... civilizatoare”

Toată presa 'n care au acces rășoiile ungurești, toate conferințele și congresele internaționale răsună de afirmațiunile patetice ale maghiarilor, că poporul maghiar a avut în lungul șir de una mie de ani un rol civilizator în bazinul carpatic.

Dar tot diplomații lor, politicienii, scriitorii, publiciștii și oamenii de știință (?) dela Budapesta se străduiesc să convingă opinia publică mondială despre inferioritatea culturală și politică a „valahilor”, a „răzilor”, a slovacilor, rusnecilor și a șvabilor, — tot atâtea popoare nedemne, inculte, incapabile să se guverneze și să se administreze singure, fără oblăduirea tutelară a națiunii civilizatoare: a maghiarilor.

Cum să ne explicăm această contradicție? Dacă românul, timp de un mileniu, a rămas „bűdös oláh”, sârbul: „vad rász”, șvabul: „buta sváb”, și slovacul: „a tot nem ember”, dacă aceste popoare nici după stăla amar de secole nu s'au putut ridica la un nivel european, deși conșanții lor făuriseră între timp o țară independentă în România mică, în Sârbia antebelică, și un Reich puternic cu o cultură superioară, — unde și cum s'a manifestat rolul „civilizator” al poporului maghiar? Acel rol, în numele căruia legitimiștii și revizionii își revendică și pe mai departe conducerea nelimitată și neînfrântă asupra acestor popoare.

Nu cumva ne cheamă îndărăt Budapesta, ca să ne introducă în tainele „civilizate” ale falsificării de bancnote? Ori, poate că spre a ne pregăti la Jankapuszta pentru asasinarea regilor din statele adverse Ungariei civilizatoare?

Ar fi două întrebări interesante, care și-ar avea loc în Parlamentul englez, unde câțiva capitaliști cointeresați se tocesc de grija menirii „istorice și civilizatorice” a Ungariei, și azi încă feudală, reacționară și lașundiară.

Parcă nu s'ar fi schimbat nimica în lume dela Verböczy în urmă!

Ignotus.

Ungaria va da Jugoslaviei satisfacție

Correspondentul din B-esta al ziarului „Neue Freie Presse” anunță în legătură cu nota iugoslavă, că guvernul maghiar recunoaște că s'ar fi putut întâmpla să se fi produs unele abuzuri sau proceduri ilegale din anumite direcții, și în cazul acesta Ungaria va proceda conform cu dreptul internațional și onoarea națională, spre a da Jugoslaviei satisfacția cuvenită.

Tipăriturile budapestane 'n România

(Continuare din pag. 1)

produse grafice de altă și altă calitate. Prețul tipăriturilor exportate 'n România a fost de 265 de pengő (la chintal, — n. tr.); al celor exportate în Iugoslavia de 250 de pengő în medie, iar al celor din Cehoslovacia, în contra cărora sunt permanente plângerile că supune operele de artă și de știință unei cenzuri nemotivate, s'a redus la abia 210 pengő. Regresul acesta al calității — datorit în parte și acomodării editorilor — n'a încetat nici în primele 10 luni ale anului de față. Acuma valoarea (calitativă, n. tr.) este în medie numai de 225 pengő la chintal, cu toate că prețul și calitatea altor tipărituri trimise în străinătate (vrea adecă să zică: trimise altundeva în străinătate, — n. tr.) a sporit, ridicându-se la aproape 300 de pengő la chintal.

Cifrele adevărate deci că cartea maghiară este oprămată, și stabilind aceasta cu mintea trează și fără exagerată amărăciune, trebuie să arătăm deosemena de dragul adevărului, de dragul adevărului pașnic al cărții maghiare, că 60 la sută din exportul nostru de cărți a fost cumpărat în acești trei ani de ungurii ce locuiesc în actuala Românie, în timp ce Cehoslovacia, care la 1931 primise mai bine de o treime din exportul nostru, acuma l-a redus la un sfert. Trebuie să mai adăugăm, că capacitatea de primire a debușeului iugoslav a fost totdeauna cu mult mai mică, și că, în general, cantitatea trimisă acolo a oscilat în jurul unei cincimi din totalul exportului, totuși s'a dovedit a fi o piață care se desvoltă, fiindcă cu tot regresul ultimilor doi ani, în primele zece luni ale anului de față a

primit aproape tot atâtea tipărituri maghiare ca în anul 1931. Aceasta o dovedește și constatarea făculă nu de mult prin „Budapesti Hirlap” de sindicatul grafic maghiar că Iugoslavia, până la opreliștea nemotivată și jignitoare hotărâtă zilele trecute (nemotivată și jignitoare, după atentatul dela Marsilia! — n. tr.) a fost dintre țările Micii Înțelegeri aceea care a tratat, în proporție cu altele, în chipul cel mai liberal stăvilăul care ar vrea să îndrume în altă direcție râurile culturii maghiare cari se 'ndreaptă spre un gurimea deslipită.

„Budapesti Hirlap” încheie cu cuvintele:

„Faptele și cifrele spun adevărate mai multe despre soarta maghiarimii decât protestările cele mai puternice și mai strigătoare”.

Cu adevărat!

Atunci când Ungaria ne parește la Liga Națiunilor că oprim cu desăvârșire importul de tipărituri budapestane, faptele și cifrele prezintă tocmai de semioficiosul guvernului maghiar dovedesc că 'n anul trecut s'au adus și s'au cumpărat în România cărți și publicații budapestane de 63 milioane de lei, iar cantitatea de peste 5559 chintale.

Ce operă au făcut între ungurii și maghiarizații dela noi aceste tipărituri, s'o judece oricine după cele două exemple ce le-am dat: după romanul lui Wells și după „Istoria Ungariei” a lui Francisc Eckhardt, și mai ales după cele ce s'au arătat și 'n coloanele noastre și 'n coloanele altor gazete românești, că se scriu în ziarele budapestane admise pe teritoriul românesc.

„Minciunile” postului de radio dela Bratislava

În parlamentul maghiar s'a proclamat la 15 Nov. crt. în contra „minciunilor” ce le-ar lansa despre Ungaria postul cehoslovac de radio-emisiune dela Bratislava. A vorbit un deputat cu foarte arpadian nume, Tobler Ianoș, numind postul din Bratislava „cloaca eterului”, pentru că (cităm după debaterile parlamentare din „Pesti Hirlap” dela 16 Nov.) „a răspândit în largul lumii știrea că în Ungaria au poșt și niciodată adevărul dela un ungur. Proprietarii de pământ (nu-i mai chiamă latifundiarilor — N. tr.) oprămă așa de mult pe muncitorii agricoli, încât pier de foame cu ghiotura. Dacă vin în Ungaria străini, li se arată abia câte ceva din țară, în schimb li dă la graniță, și acolo li se spune că dincolo de hotar sunt unguri, deși oricine știe că nu există dincolo de graniță ținut curat unguresc. Presa maghiară e pusă cu deasila în slujba revizuirii”.

Dupăce a reproduces aceste „minciuni” ale postului de radio cehoslovac, foarte arpadianul deputat Tobler a strigat:

„Trebuie să protestăm ca toată țara în contra unor astfel de de-

clarafii calomnioase. Trebuie să protestăm în contra faptului că cineva din străinătate să constate că la noi țărani pier de foame cu duimul”.

Cu adevărat. Le revine celor din Ungaria să facă asemenea constatări despre răul din țara hortislă. Și, precum se vede din reproducerea ce le publicăm în fiecare număr al „Gazetei Antirevizioniste”, le și fac de-o vreme încoace la Budapesta, și 'n presă și 'n parlament de-și vine să te crucești de ceea ce auzi sau citești.

Așa că postul de radio din Bratislava rămâne de minciună, ba încă și mai rău: o „cloacă eterului”, cum l-a numit foarte civilizatul deputat arpadian dela Budapesta.

Mania ungurizării

Din „Pesti Hirlap” dela 27 Nov. crt.:

La 80 de școli secundare din Budapesta s'a introdus din inițiativa ministerului și-a consiliului comunal o uniformă ungurizată, care va fi arătată de „Acțiunea pentru maghiarizarea îmbrăcăminte” în cadrele unei reviste de porturi maghiare ce se va năfăși pe scena Teatrului Orășenesc.

Nu poate fi adevărat

Ziarul „Magyarság” din 23 Nov. reproduce după „Brassói Lapok” o parte din interviul ce l-ar fi dat investigatoarei gazete brașovene d. Sever Bocu.

Cităm:

„Știu — ar fi spus d. Sever Bocu — că azi apasă asupra minorităților o stăpânire grea (sulyos uralom, — ceea ce nu înseamnă cârmuire, ci așa cum am tradus: stăpânire! — n. tr.) Știu că-s multe nedreptăți. Deasemenea știu bine (tisztában vagyok hogy) că situația minorităților e mai gravă decât a cetățenilor majoritari, adecă a românilor. Dar și noi români suntem oprămați, se întinde și asupra noastră o atmosferă grea. Populației minoritare a țării să-i fie spre consolare că și noi românii trăim sub opresiune.”

Declarațiilor acestora — cari nu ne putem imagina c'au fost făcute și așteptăm să să fie desmințite — li se face în ziarul budapestan următorul comentariu:

„Românii din Ardeal și-au căutat singuri soarta de care se plâng, dar minoritatea maghiară ei au împins-o spre această soartă.”

Cărți, reviste

Am primit la redacție:

„Hotarul”, an. II, no. 1, revistă literară și culturală a Aleneului popular din Arad, cu un bogat și select material literar, critic și istoric. De remarcat în special: Ed. I. Găvănescu: Documente inedite despre revoluția lui Horea, și Scrisori inedite de ale lui M. Velici, Mangra, V. Goldiș și N. Oncu. Prețios materialul etnografic din Nădlac publicat de d. P. Țucra-Prîbeagu.

„Fântâna Darurilor”, revistă de cultură creștină, An. VI, no. 8, director pr. Toma Chircuță. Redacția și adresa București VI, str. Călușeanu 39.

„Arhivele Basarabiei”, An. VI, no. de Ianuarie Octomvrie 1934. Publică foarte prețioase documente din trecutul românesc al Basarabiei, date la iveală de d-nii T. G. Bulat și C. N. Tomescu, redactorii eminenței publicații, și de colaboratorii: I. G. Pelivan, Ilie Chiriță, C. Georgescu-Vrancea, A. V. Sava, V. Tuflescu, G. G. Bezveconăi, Constanța Dimitriu, T. Porucic. Redacția și administrația revistei: Chișinău, Bvd. Carol II, 73-75.

„Banatul Literar”, an. I, no. 1 și 2, Sept. și Oct. 1934, Timișoara. Revistă literară sub direcția d-lui Lucian Costin.

Cărți:

„Curente social-politice contemporane. Critica materialismului istoric”, de dr. C. Groșoreanu, Timișoara, 1934.

„Constituția regatului iugoslav”. Cu textul constituției din 3 Sept. 1931, — de Aurel Cosma Junior, Timișoara, 1934.

„Adina”, roman, d. Gh. A. Ionescu, Cartea Românească, Timișoara.

Din tainele atentatului dela Marsilia

Se deslușește cu început misterul dela Marsilia, și lumea uită că va avea ocazia să admire pacifismul revizionismului maghiaro-italo-austriac, deoarece e tot mai vădit că Iugoslavia nu se lasă intimidată de intervenția mai mult decât suspectă a celor mari, ci preînde desbatere publică în plenul Ligii Națiunilor.

În fața acestei situații grave ni se par ridicole sfaturile binevoitoare(?) ale presei franceze și engleze, cari fac apel la calmul iugoslavilor, pentru a nu periclita pacea. Cum adecă? Iugoslavia periclitează pacea, și nu asasinii din umbră? Va să zică: de dragul păcii și liniștii digestii a celor mari, cei mici n'au decât să se supună chiar și la un hărachiri nedemn? Cam ciudată mentalitate! Și nu ne miră deloc atitudinea demnă a Iugoslaviei, care declară categoric că, în caz dacă nu i se va da satisfacție deplină, va ieși din Liga Națiunilor, deoarece nu înțelege să fie maltrată sub obăduirea „binevoitoare” a celor mari. Sperăm, însă, că până la urmă cei în drept își vor da seama de principiul fundamental al unei colaborări colective: drepturi egale pentru toți membrii Ligii Națiunilor, pe baza securității reciproce. Căci nu e admisibil ca securitatea membrilor din Liga Națiunilor, precum și siguranța personală a conducătorilor politici și diplomați ai acestor state, să fie amenințată de alte state, tot membri ale Ligii Națiunilor. Altfel nu mai are rost colaborarea și comunitatea de acțiune.

Ori, din materialul documentar de până acum se desprinde irefudabil complicitatea legitimistilor maghiari, a legitimistilor austrieci și a foștilor ofițeri din armata austro-ungară, cari au format încă în anul 1922-1923 o organizație clandestină la Budapesta, cu scopul măturării de a propaga în statele succesoare restaurația Habsburgilor, precum ni-o destăinuiește Oskar Jászai, cel mai de seamă sociolog maghiar, în lucrarea sa: „Magyarság, Ungarság, Magyarok”. Astfel se explică rolul ciudat al acestor ofițeri austro-ungari în Cehoslovacia, Elveția, America — până la spionajul lui Selezky, care s'a știut vârf în cele mai ascunse taine ale ministerului armatei noastre. Iar centrala dela Pilsen are la fel uși deschise la ministerul armatei cehe, deși legăturile ei cu asemenea tip, cum este Selezky, ar trebui să impună și ministerului cehoslovac mai multă precauție. Căci una este interesul comercial al Skodei, care poate să fie prea bine identificat cu interesul economic al Statului cehoslovac, și alia sunt secretele militare ale celor trei state din Mica Înțelegeră, secrete cari de dragul unor interese materiale economice și financiare nu pot să fie divulgate unor astfel de indivizi, cari lucrează — cum a făcut și Selezky — cu angajați bănuși, cu drept cuvânt, de comunism. (Dactilografa lui Selezky este doar fata acelui ceasornicar, care în 1921

a preparat mașina infernală seama comunistului Goldstein, care a fost manevrat atentatul dela Senat)... În consecință, ce garanții mai au statele din Mica Înțelegeră dacă metalurgia grea din aceste state nu-și alege oameni de încredere, ci își deschide larg calea pentru un spionaj atât de neclădit, cum rezultă și din mascarea atentatului dela Marsilia!

O rețea de atentatori și spioni se prelinge peste tot prin Europa centrală. Cei care drept sunt preveniți să ia măsurile necesare la timp, cum ar fi odată pentru todeauna această criminală superficialitate a organelor noastre de control. (Dacă chiar în cazul dactilografei Selezky trebuie să ne punem în cetățeni imbecili, întrebarea: poate imagina ca personalul întreprinderi metalurgice, care lucrează în țară cu armament oștiresc, să nu fie controlat la ultimul nastur? Se poate omite asemenea omisiune imagina în țară serioasă? Cum adecă? Gănele de control nu auvesc grijă să afle măcar atâtea, cât gajata lui Selezky este tica comunist sadea? Nu și-au de datorie să facă atente militare și ministerul de terne? Sau chiar centrala Pilsen?)

Din aceste considerente, atentatul dela Marsilia — pe la imensul rău produs — are latură bună: va deschide în ochii celor în drept, ca să trundă în dedesubturile multor nume ciudate, cari se deslușă în fața văzului nostru ca cineva să se sesizeze de aceste simptome, mai mult decât suspecte.

Ion Ioniț

Să-l ținem și pe ăsta minciunos

Un angajat al teatrului maghiar dela Cluj, Francisc Baranyai, ajuns acuma în Ungaria — spune că dat afară din țară prilejul raziei generale de 11 zile — și ca tot recunoscându-l de neam arpadian ne proașcă prin „Magyarság” dela 27 Nov. cu cele mai urite oștiresc debătând că teatrul unguresc persecutat mereu în România de directorii și regisori de teatru maghiar sunt duși „pentru a mai neînsemnate lucruri la poartă și siguranță, între baionete” pe scena dela Arad nu-i pot să cântă „Frumoasă ești, minciună ești, Ungarie”, ci numai: „Frumoasă ești, minciună ești, minciună ești, minciună ești”, și fiindcă a cântat după textul adevărat, o poartă donă a fost poartă să plece din țară și a scăpat numai greu, apoi că sunt interzise toate iredentistele, și alte asemenea lucruri.

Arătăm expectorările ale d-lui Baranyai nu pentru ne șochează nerecunoștința lui, ci pentruca să fie avută vedere. Fiindcă așa fac toți „artiști”. Ne injură în Ungaria la ușa cortului, și-apoi vin ca să se indoape.

IN ARMARILE UNGARIEI

Se fac concentrări

În pagina a 8-a a n-ului nostru trecut am arătat după „Uj Magyar-ság” din 22 Nov. un document nedesmințibil că Ungaria a introdus serviciul militar obligatoriu pentru un recrutar al regimentului 8 din Pécs, Felső Nador, fost condamnat în ziua de 21 Nov. crt. la doi ani închisoare pentru că a refuzat să prindă arma, motivând că îl oprește dela aceasta legea sa sectară narariteană.

Iată acum o altă dovadă: Semioficiosul „Budapesti Hirlap” scrie următoarele în tribuna de înștiințări redacționale a numărului său din 5 Nov. crt., la adresa „u-” abonat“:

„După cât se poate prevedea (előreláthatólag) con-

tingentului duminică nu vine rândul la concentrare. Dacă vrei să te înrolezi benevol, trebuie s-o ceri special. Opreliștea privitoare la însurătoare și la călătoria în străinătate nu se mai referă la duminică.”

Să se rețină din înștiințarea aceasta:

că în Ungaria se fac concentrări;

că în legătură cu aceasta s-a introdus și pentru cei cari au făcut armata o preliștea privitoare la căsătorie și la ieșirea din țară despre care știam din destăinuiți ce s-au făcut în parlamentul unguresc mai anii trecuți, că a fost hotărâtă și pusă în aplicare pentru acei cari n-au trecut încă peste recrutare.

Știri despre levenți

Prin legea de acum 13 ani a ministrului Haller (cel ajuns anul trecut pe banca acuzării pentru infracțiuni de influență și pentru spergiur, dar achitat așa cum se cuvine anul patriotard) Ungaria a obligat pe toți nevrăstnicul și pe adolescenții neajunși la recrutare, să facă sport militar. Cei supuși acestui lucru se numesc levenți, adică viteji, și sunt scoși în instrucție în fiecare Duminică sărbătoare, iar dacă absență sau nu-s sârguitori, le sânt depuși pârâniți cu amendă și de caz de recidivă cu închisoarea.

Sportul acesta obligatoriu — și numele oficial — e organizat ierarhic. Tineretul din clasa joasă e instruit la tragere cu arma. În școlile secundare se fac specializările, până la sportul aviativ, inaugurat în anul următor în școlile secundare din localitățile cu unități aeriene. Studențimea universitară împărțită după facultăți, revădă-le celor dela politehnică să facă avioane și să facă sport aviativ, iar celor dela chimie să facă cu gazele.

Despre fabrica de avioane a politehnicii din Budapesta care cele din Sopron am vorbit alt număr al gazetei noastre, publica închinată știrilor desavlaș maghiară.

Reproducem azi din „Magyar-ság” din 10 X 1933, că „batalionul” jandarmereșilor ale Unității și ale Politehnicii în anul acesta (1934) 15 ani dela înființare, și fac pregătiri ca să-și sărbătorească aniversarea.

Despre alte lucruri levantiste, jandarmii maghiari nu-au comunicat nimic.

La 23 IX a. tr. a fost un condețir al celor mai buni levenți din toată țara.

După „Pesti Hirlap” din 23. III a. tr., autoritățile au făcut la guvernamenturi ca să se scutească tineretul dela instrucțiile militare, deoarece se neglijează în câmpul. În urma acestor cerșuri, mai mulți subprefecți au dat ordin ca dela 15 Aprilie la 1 Nov. levenții să iasă din instrucție în două grupuri, pe anii „ntr-o Duminică și cel-

laltă în Duminică viitoare. Durata instrucției a fost fixată de cel mai mulți subprefecți la 5 ore.

Semioficiosul „Budapesti Hirlap” a anunțat la 4 Martie crt. că s-a început de către căpitanul de sport obligatoriu Coloman Csotliko, o propagandă binefăcătoare, și anume: ca să dea levenților astfel de steaguri, cari „să înfățișeze poporului ideal revizioniste”. Propaganda aceasta a început-o în județul Borsod, la Andornak și Mezökövesd (Atragem atenția cititorilor asupra celor ce s-au arătat după același semioficios în pagina a treia a numărului nostru trecut: plasa Meszkövesd, careia i s-a dat trăsnaia cu steagurile cari înfățișează „ideile revizioniste”, e o plasa de trogloditi, de oameni caritroiesci în gropi. Ținutate dintre locuitorii satelor plășii — așa stă scris în raportul ce l-a înaintat săptămâna trecută ministrului prefectului de acolo, Borbely Maczko, trăiesc sub pământ, roși de foame și de boli, iar guvernul în loc să le ușureze traiul, le scoate copii liniști de foame la instrucție militară, și-i împodobește cu steaguri cari să înfățișeze „ideile revizionismului”.)

Altele:

Din „Pesti Hirlap” dela 21. VII. crt.

Un locuitor din Törökszentmiklós, Ștefan Csomán, s-a întâlnit pe drum cu un grup de levenți și s-a încălecat cu conducătorul lor, cu Iosif Csák. Conducătorul levențiștilor și-a dat duhul, iar ucigașul a fost arestat și condamnat la 10 ani închisoare. Curtea de apel l-a redus osândă la 8 ani, ceea ce înseamnă că a fost ceva la mijloc. Ce anume a fost, nu se poate ști. „Pesti Hirlap” nu destăinue nimic.

Un alt caz care dovedește cât de mult e iubită în Ungaria instituția aceasta a levantismului, ni-l destăinue „Magyar-ság” din 24 VII. crt., și anume: în hotărârea comunei Pestszentimre s-a încălecat un paznic de câmp, Ioan Kmetter, cu instructorul levențiștilor din sat, Carol Lappo. Instructorul a fost împușcat, iar o cală de zidar care sârise în ajutorul lui, a fost rănită grav. Despre soarta ce l-a ajuns pe jitarul ucigaș n-am mai putut afla nimic.

Se caută legături cu Polonia

Din „Pesti Hirlap” dela 24 Nov. crt.:

Batalionul unguresc de bicicliști „St. Bathory” a trimis regimentului polonez „St. Bathory” din Vilna un album, care a fost predat în chip festiv de atașatul militar maghiar din Varșovia.

Intrunirile „camaraderesti”

Ne-am mai ocupat și altă dată în coloanele acestea de intrunirile lunare ce le au la Budapesta ofițerii și reangajații (fosti și actuali) ai fostelor regimente ale Ungariei din timpul războiului.

Precum am arătat, intrunirile acestea sunt simple prilejuri ca să se dea foștilor ofițeri și reangajați din statele succesoare instrucții și ca să li se la informațiuni cari frizează spionajul, — dovadă că organizatorii țin atât de mult ca să participe la ele și oameni dela noi, încât le anunță în chip special prin ziarele maghiare din Ardeal (vezi, de-o pildă, înștiințările ce se fac prin ziarele maghiare arădane ofițerilor și reangajaților fostului regiment de vânători din Arad).

În legătură cu aceste intruniri s-a publicat la 25 Nov. crt. o știrică interesantă în rubrica săptămânală de înștiințări către cititori a ziarului „Uj Magyar-ság”. Un cititor fost combatant l-a scris acestei gazete despre nu știu ce chestiune, și „Uj Magyar-ság” îi răspunde că nu o poate pune pe hârtie de frica presei nepatriotice de stânga, dar dânsul să o aducă în discuție la lunara intrunire camaraderască a regimentului din care a făcut parte.

Colonizările și improprietățile de viteji

Anul trecut, la Sfântul Nicolae (ziua onomastică a regentului Horthy) s-a ținut la primăria din Budapesta (cf. „Uj-ság” de a doua zi) o adunare a așa-zisilor viteji ai Ungariei.

D. Gömbös a ținut o cuvântare arătând că sunt în Ungaria 12 mil de viteji (de-atunci regentul Horthy a mai ridicat câțiva la gradul acesta) și numai 2000—2500 sunt improprietăți. Chestiunea vitejiilor nu-l deci încă soluționată, a spus președintele consiliului de miniștri maghiar, și a făgăduit că cu prilejul colonizărilor ce vrea să le înceapă, va da prioritate vitejiilor.

Se cuvine ținută minte vorba aceasta, despre cei 2000—2500 de improprietăți pentru că precum am arătat în numărul al 7-lea al „Gazetei Antirevizioniste”, fiecare fermă vitejească a fost transformată într-o lankapuszta, și se cuvine deasemenea să ne amintim de făgăduiala cu prioritatea ce se va da la colonizări vitejiilor, pentru că chestiunea colonizărilor a început din nou să fie tot mai insistent discutată în cercurile politice maghiare.

O excursie militară pe Doberd

Fostul reg. 1 honv. din Budapesta organizează o excursie pe Doberdo, ca să aducă de-acolo — depe teatrul luptelor italo-maghiare — niște stânci dăruite de Italia, din cari se va face la Budapesta soclul unui monument al eroilor regimentului.

Pentru organizarea excursiei au fost convocați pe mâine la

Budapesta, dimpreună cu familiile, „membrii” fostului regiment. Înștiințarea — desigur numai în tâmplător, la fel cu convocatoarele pentru întrunirile camaraderesti — s-a publicat întâi în ziarele budapestane admise la noi în țară, și numai a doua zi în celelalte neadmise.

Cheltuielile suspecte ale guvernului maghiar

Acum doi ani (vezi „Cuvântul” din 24 XII 1932) s-au prezentat parlamentului maghiar spre ratificare cheltuielile neautorizate ale guvernului din anii 1923—25, 1928—31.

Cu prilejul acesta deputatul Maurițiu Eszterhazy a arătat că bugetul din 1930—31 s-a sporit fără autorizație cu 400 milioane de pengő (12 miliarde de lei), reprezentând 50% din bugetul autorizat de parlament, iar deputatul Brody a adăugat că „sunt în buget poziții mascate, pentru sprijinirea instituțiilor secrete”.

Un alt deputat, Tiberiu Farkas, a relevat că în anul bugetar 1928—29, când a venit d. Gömbös în fruntea ministerului de război, averea mobilă a ministerului honvezilor s-a sporit cu 224 milioane de pengő, adică cu 6 milioane și 700 milioane lei, „aproape de două ori atâta cât bugetul întreg al ministerului”.

S-a mai arătat că dela ministerul cultelor, sub ordinele căruia stă așa-zisul sport obligatoriu, s-au dat pentru levenți în ultimul an bugetar 30 de milioane de lei peste ceea ce era înscris în buget.

O listă de unități militare

Semioficiosul „Budapesti Hirlap” publică de două luni liste de subscrieri pentru o statuie ce se va ridica la Budapesta principelui ardelean Rákoczy.

In n-ru din 16 Nov. s-au publicat subscrierile următoarelor unități militare:

Spitalul garnizoanei 4 din Pécs. Expozitura levantistă a plășii Igal.

Expozitura marinărească dela Csorna.

Școala pregătitoare de subofițeri a grupei de honvezi „Kinizsi Pál” (honvéd csapat).

Biroul de informații (spionaj) al reg. 2 honvezi din Székesfehérvár.

Spitalul honvezesc și al poliției militare din Nagykanizsa.

Bat. II și III ale reg. honv. inf. (probabil din Budapesta, fiindcă urmează după o subscriere budapestană).

Secțiile honvezești unificate de reflectoare (idem);

Școala de informațiuni (spionaj) a centralei honvezești din Budapesta

Reg. 1 husari, secția I, Budapesta;

Depozitul de materiale al honvezilor și jandarmieriei, Budapesta.

Bat. „kp.” (pregătitori?) 6 honv. Leininger, din Balassagyarmat.

Expozitura vamală (vmk.) a Reg. 9 honv. inf. „Ioan Hunyadi” din Seghedin.

Tabăra de artilerie din Hajmáskér.

Bat. 1 al reg. 3 honv. inf. din Továros.

Spitalul 2 honv. și al garnizoanei polițienești din Székesfehérvár.

Expozitura vamală (vmk.) a secției 7 artilerie din Miskolc.

Bat. III al Reg. 1 honv. inf. „Maria Tereza” (probabil tot acolo; urmează imediat după precedentă).

Bat. 3 de bicicliști „Vak Botyán” din Esztergom.

Bat. 12/III Nyírbátor.

Bat. 13/III Sátoraljaújhely;

Reg. 4 honv. „Paul Kinizsi”, secția artilerie II „pkh.” (?) din Tolna.

Academia Ludovica, grupul principal I (Budapesta).

Secția husari 2/1 Arpad din Pápa.

Bat. II reg. 10 honv. infanterie „Bethlen Gábor” din Szolnok.

Laboratorul secției de știri Budapesta.

Muzeul de război.

Ministerul de război, secția trupelor.

Comandamentul gărzii fluviale, Budapesta.

Garda regentului, Budapesta.

Cursul de ofițeri de stat major, Budapesta.

Reg. 1 honv. inf. „Maria Tereza”, bat. 1.

Expozitura vamală a reg. 1 inf. Institutul ortopedic al honvezilor invalizi din război.

Expozitura levantistă a plășii Szigetvár.

Comandamentul brig. 6 mixtă Dobrișin.

Comandamentul de circumscripție grănicerească din Dobrișin.

Comandamentul de circumscripție din Dobrișin.

Secție de informațiuni (spionaj) din Miskolc.

Expozitura vamală a reg. 1 husari iaso-cuman „Franz Josef”.

Bat. de bicicliști, 1 „Bathori Ștefan”, Salgótarján.

6 honv. Dobrișin, atelierul de reparații.

Atelierul de reparații unificat, secțiile 1, 2, 3. (Urmează după o subscriere din Budapesta).

Comanda remonte, Hódmezővásárhely.

Secția de artilerie II „pkh.” „Gheorghe Klapka 2”, (urmează după Hódmezővásárhely).

Comanda remonte din județul Komárom.

Secția IV jandarmi călărești, Pécs.

Atelierul IV reparații, Pécs.

Comisia IV peste manutanță: Spitalul no. 3 de honvezi și poliție milit., Szombathely.

Idem Nagykanizsa;

Reg. 9 inf. Ioan Hunyadi, bat. II, Hódmezővásárhely.

Secția grăniceri 4/II, Pécs.

Comanda depozitului gărzii fluviale, Ujpest.

Noul ministru al Ungariei la București

La conducerea legăției maghiare din București s'a făcut săptămâna aceasta o schimbare deosebit de importantă. Reprezentantul de până aci al Ungariei la București, Anton Magyary, a fost trimis ministru plenipotențiar la Haga, iar în locul său a fost numit consilierul de legăție dela Londra Ladislau Bárdossy, despre care semioficiosul „Budapesti Hírlap” arată în articolul ce l-a închinat în n-rul din 28 Nov. crt. că a fost în ultimii trei ani conducătorul de fapt al importante legății dela Londra, și că **i se datoresc în primul rând lui achizițiile ce le-a fă-**

cut în Anglia revizionismul maghiar.

„Budapesti Hírlap” spune că „guvernul maghiar l-a numit ministru la București cunoscându-i virtuțile omenești și diplomatice, deoarece capitala românească este una dintre cele mai importante și mai grele stațiuni.”

D. Bárdossy s'a născut la 1890 la Szombathely, a făcut studii la B-pest, Berlin și Paris, a făcut parte din grupa B. a delegației maghiare la conferința de pace, e'n ministerul de externe dela 1921, a condus biroul de presă al ministerului dela 1924 până la 1930, apoi a fost trimis la legăția din Londra,

Cum se scrie în gazeta d-lui Eckhardt

Spaima ce i-a cuprins pe cei dela Budapesta în urma notificării făcute de Iugoslavia la Geneva, s'a exteriorizat în presa budapestană printr-o enervare ne mai pomenită.

Vom da ca exemplu articolul dela 25 Nov. al deputatului Ștefan Milotay, directorul gazetei „Uj Magyar-ság”, care are cele mai strânse legături cu d. Eckhardt, primul delegat al Ungariei la Liga Națiunilor.

D. Milotay începe sentențios: enunțând că niciun ultimatum, nicio acuzare, nicio amenințare războinică n'o va face pe națiunea maghiară să renunțe la **popoarele** cari au fost desilpite dela sânul ei prin tratatul de pace.

Amenințări, apoi, că **aceste popoare**, dimpreună cu ungurii subjugăți, atâta așteaptă: declararea războiului, ca imediat să prindă arma în contra subjugătorilor.

După acest avertisment, urmează ca în epopei înșirarea taberelor. Am citit-o și-am recitit-o, și nu ni-a venit să ne credem ochilor: sunt pomenite printre „subjugății” cari se vor răscula dimpreună cu minoritarii unguri împotriva „subjugătorilor” toate națiile fostei Ungarii: slovaci, bosneci, croați, sloveni, bulgari, etc. Iar noi românii lipsim. Noutim de tot!

După ce a fluturat perspectiva aceasta în fața ochilor halucinați ai cititorilor gazetei lui Eckhardt, d. Milotay o lasă fără veste domol de tot, și trece la analize. Face Micii Înțelegeri recriminări că nu-și cunoaște interesele, deoarece dacă ar bate-o pe Ungaria și ar anexa-o, și-ar spori numai, odată cu numărul minorității maghiare, primejdia internă. Apoi pune în vedere că dacă s'ar întâmpla așa ceva, ungurii din Ungaria își vor da scump pielea.

Și încheie asigurând că nu va fi război, deoarece Polonia, Germania, Italia, nu vor lăsa să se întindă Balcanul până peste Batulul Carpatic.

Mostră de gazetărie budapestană!

Era nevoie să-l învețe cavalerism pe d. Beneș Ungaria

Precum se știe din presa cotidiană, primul delegat maghiar la Liga Națiunilor, foarte corectul Eckhardt (câci nu de geaba

s'a laudat în parlamentul unguresc c'a trebuit să intențeze 30 de procese în contra ungurilor cari l-au acuzat că e amestecat în afacerea falsificării de franci), a adresat Ligii Națiunilor o scrisoare, spunând că de vreme ce Cehoslovacia s'a asociat la demersul iugoslav, d. Beneș, ministrul ei de externe, nu poate prezida consiliul Ligii într-o chestiune în care Cehoslovacia-i direct interesată.

D. Avenol, secretarul general al Ligii Națiunilor, a răspuns în scris d-lui Eckhardt că nu trebuie să aibă scrupule cavaleriste, deoarece încă dela început d. Beneș a înștiințat Liga Națiunilor, că dacă se discută în sesiunea de acum nota iugoslavă, d-sa cedează altuia fotoliul prezidențial.

Prin urmare Ungaria s'a grozăvit încă odată pe de geaba. Chestiunea ar putea fi declarată închisă.

Dar nu este. Pentru că d. Eckhardt nu și-a trimis de florile mărunțului scrisoarea, ci ca să aibă presa budapestană pe ce călări. Și călărește pe ea această presă cavalereste, nu glumă. Toată săptămâna ziarele budapestane, iar după ele cele ungurești dela noi, n'au scris despre alta decât despre modul cum a fost constrâns d. Beneș să n'veje uzanțele bontonului și să-și dea altuia locul de președinte într-o chestiune în care este parte interesată. Dacă purtarea aceasta nu e de mirare la gazetele fără răspundere, la semioficiosul „Budapesti Hírlap”, care și-a înfiutiat în n-rul din 27 Nov. telegramele referitoare la Liga Națiunilor: „Beneș nu va putea să prezideze desbaterele plângerii iugoslave”, este mai mult decât umitoare.

Virginia soție, Nufi, Nicu și Dumitru frați, familia Roșca părinți, familiile medic căpitan Iișescu, judecător Manăila și dr. Bologa — cumnați, familiile general Palada, coi. Palada, maior Manăila — unchi, în numele lor și al tuturor rudeniilor, adănc îndurerări anunță ca scumpul lor

Locotenent ROȘCA ALEXANDRU

după grele suferințe a încetat din viață în ziua de 29 Noemvrie o-relele 6 dimineața în vârstă de 32 de ani.

Inhumarea rămășițelor pământești va avea loc în ziua de 1 Decemvrie orele 14 dela locuința din Arad, Piața Sft. Sava No. 2, în cimitirul Eternitatea.

Fie-i țărâna ușoară!

ZIUA UNIRII

1 Decemvrie, ziua mare a unirii dela Alba-Iulia, a mișcat mai mult ca'n toți anii suflarea românească de pretutindeni, adunând-o să protesteze dela un capăt al țării întregte la altul în contra revizionismului maghiar și-a aliaților lui, și să arate lumii că oricât de mari ar fi cutezanțele revizioniste, ele nu vor izbuti să atingă o fărâma din pământul desrob. t pe veci al țării românești.

La chemarea Ligii Antirevizioniste s'au organizat în capitala țării, în capitalele de județ și'n toate localitățile mai răsărite adunări naționale, festivaluri, demonstrații, al căror răsunet se va auzi prelung și puternic la Geneva și'n toate capitalele apusene, dar mai ales la Budapesta, în țara care a mers prea departe cu cutezanța și acum de desperată nu mai știe pe ce lume este.

Conferința d-lui prof. Ioan Lupas la Arad

Aniversarea unirii se prăznuiește la Arad printr'un mare festival la Teatrul Orășenesc, în cadrele căruia conferințiază d. prof. univ. dr. Ioan Lupas, președintele Ligii Antirevizioniste din Ardeal.

În cartierele orașului, ca în fiecare an, se fac comemorări la Casele Culturale. Voluntarii din Arad prăznuiesc aniversarea printr'un banchet la Cercul Românesc.

La Chișineu-Criș

Populația Chișineului și a împrejurimilor are de ziua de 1 Decemvrie un îndoit praznic: își sărbătorește desrobirea de sub jugul unguresc, și-l dat să vadă în mijlocul ei pe toți membrii Ateneului Popular din Arad, descinș la Chișineu ca să dea co-

memorării Unirii un fast deosebit, printr'o serbare populară și printr'o șezătoare artistică.

Serbările dela Chișineu se desfășoară după următorul program:

Dimineața slujbă bisericească. Predică d. dr. Gh. Ciuhandu, președintele clerului ortodox din Ardeal, membru al Ateneului Popular.

După amiază are loc la orele trei șezătoria pentru popor, cu programul următor:

1. Trăiască Regele, executat de corul școlii primare din Chișineu sub conducerea dlui Gh. Roja inv. director.

2. Cuvânt de deschidere, rostit de d. avocat Ștefan Popovici, deputat.

3. Despre însemnătatea zilei de 1 Decemvrie vorbește d. prof. Al. Constantinescu.

4. Marș ostășesc, cor școlar.

5. O poezie patriotică, declamată de elevul Mihuță Ion.

6. Din trecutul Chișineului, conferința dlui Octavian Lupas.

7. Sunt fecior sdravăn, cor școlar.

8. Drapelul român, poezie recitată de Ion Pantea.

9. Lectoră din Făt-Frumos de Horia Furlună, ținută de d. A. Negură, ziarist.

10. Poezie din Pompei Barbu, d. Alex. Constantinescu.

11. Corul „Lira” dirijat de d. Gh. Roja, directorul școlii.

Șezătoria de seară (ora 9)

1. Cuvânt de deschidere, de pâr. protopop Marșeu.

2. 1 Decemvrie. d. Al. Constantinescu.

3. Cor.

4. Declamație din Făt-frumos de Al. Negură.

5. Lectoră din operele membrilor Ateneului:

Pâr. dr. Ciuhandru, Isala Tolan, Pompei Barbu, Al. Negură, Marcel Olinescu, Tiberiu Vuia, Ștefan Popoviciu, I. P. Crivăț și I. C. Lascu.

Procesul dintre statul român și ordinele călugărești catolice din Ardeal

Între ordinele călugărești catolice din Ardeal și statul român dăinuesc de mai multă vreme un proces de revendicare a unor imobile și terenuri luate de stat.

Procesul este în curs la Înalta Curte de Casație, după ce la primele instanțe ordinele l-au câștigat.

În ultimul timp ministerul de externe a fost sesizat de Vatican, prin Nunțiatul apostolic,

despre acest proces, intrucât reprezentanții statului român au găsit că ordinele nu au personalitate juridică, când Concordatul le acordă din oficiu această situație.

Discuțiile asupra acestei intervenții au început Marți și vor continua săptămâna viitoare.

Pentru moment recursul a fost amânat, urmând să se găsească între timp o soluție care să satisfacă stipulațiile art. 22 din Concordat.

Memoriul iugoslav

Delegatul iugoslaviei la Liga Națiunilor, d. Fotici a prezentat Mercuri secretariatului Ligii memoriul guvernului iugoslav cu dovezile referitoare la ocrotitorii atentațiilor dela Marsilia.

Memoriul conține 78 de pagini tipărite, 48 de anexe și 18 fot-grafii, și f-x-ază în chip categoric complicitatea Ungariei cu teroriștii, dovedită prin următoarele fapte:

Teroriștii croați au fost ocro-

tiți în Ungaria și-au fost instruiți de ofițeri unguri activi.

Prezența în Ungaria nu li-a fost întâmplătoare, ca a obicinuitorilor refugiați politici. Au avut în Ungaria mai multe tabere, arătate toate în memoriu.

La început au fost găzduiți în cazarma „Frigyess” din Pécs (ziarele maghiare au falsificat scriind: cazarma „Friedrich” din Bécs, adică din Viena; în rea-

litate memoriul nu acuză și pe Austria).

Li s'a făcut apoi o tabără la Jankapusza și pe urmă altele. Ca dovadă în plus a complicității Ungariei, când teroriștii dela Jankapusza s'au răsvrătit în contra șefului lor Persec, revolta a fost reprimată de poliția militară maghiară. Nouă dovadă că Ungaria nu poate spune că n'a avut cunoștință: accesul sătenilor la Jankapusza era oprit de jandarmii unguri. Apoi: taberele emigranților croați au fost mereu supravegheate de autoritățile maghiare.

S'a dovedit că armele și munițiile cu cari s'au comis atentate în Iugoslavia, erau aduse prin contrabandă dela Jankapusza.

Teroriștii purtau în Ungaria o uniformă militară specială, și bătuseră monede croate speciale.

Se arată apoi că guvernul iugoslav a făcut demersuri peste demersuri la guvernul maghiar, dar nu i s'a dat niciun răspuns. Abia după atentatul dela Marsilia guvernul maghiar l-a comunicat o listă cu câțiva teroriști, în dreptul cărora a scris însă: „dispăruți”, „plecat în strălăta-te”, „plecat fără adresă”.

Memoriul arată complicitatea ce o dovedește faptul că s'a dat teroriștilor, cetățeni iugoslavi, pașaport unguresc, și stăruie asupra faptului că expatriații aveau bani, arme și muniții cu nemiluita, ceea ce nu se poate explica fără o stipendiere din partea cuiva care are asemenea resurse.

Concluzia memoriului:

Nu ne aflăm în fața unor simple acte de terorism, ci a consecuțelor unei conspirații în regulă, îndreptată în contra tratatului de pace. Teroriștii au fost unelte în mâna revizionismului.

Guvernul iugoslav arată deci că în fața unor astfel de uneltiri nu există apărare, dat fiind că lipsește loialitatea care trebuie să existe între state pentru apărarea păcii. Liga Națiunilor e chemată să constate și să pună rândulă.

Publicațiune

Se aduce la cunoștința celor interesați, — că Primăria municipiului Arad

în ziua de 22 Decemvrie 1934 ora 11 a. m. va ține în biroul serviciului economic, camera Nr. 59, licitațiune publică cu oferte închise și sigilate, pentru procurarea a 2 (două) șasiuri de automobile de 2, 5 tone încărcare utilă, pe sesma întreprinderilor Municipiului Arad.

Licitațiunea se va ține în în conformitate cu articolele 88—110 din legea contabilității publice și potrivit normelor de licitații în vigoare.

Toate persoanele cari vor lua parte la licitație vor depune pe lângă oferte în plic separat și o garanție de 5 la sută din valoarea furniturii oferite, în numerar ori efecte garantate de Stat, iar oferta se va face numai în conformitate cu caetele de sarcini, cari pot fi văzute în fiecare zi de lucru în camera Nr. 59 a primăriei ori la întreprinderile municipiului.

Arad, la 28 Nov. 1934.

Primăria Municipiului Arad
Nr. 32. 145/1934.

Tratamentul muncitorilor străini în Ungaria

Un ziar din Bratislava, „Slovensky Denik“, a făcut deunăzi imprudența să publice cu privire la tratamentul cehoslovacilor din Ungaria o convorbire cu un ceh Venzel Urbanek, fabricant de bomboane, care locuiește de 20 de ani în Budapesta.

D. Urbanek și-a aprins paie 'n cap cu declarațiile din „Slovensky Denik“. La 23 Nov. — a treia zi după apariția convorbirii — a urlat în contra lui toată presa budapestană. Se vede însă că înainte de această intervenție a presei, s'a nămplat și o intervenție a oficialității ungurești, de vreme ce la două zile după apariția convorbirii a apărut în „Slovensky Denik“ o declarație a fabricantului cehoslovac, prin care se spune că n'a stat niciodată de vorbă cu nimeni dela „Slovensky Denik“,

și că ziarul din Bratislava a publicat născociri.

Reproducând desmințirea, ziarele budapestane nu se știu să deducă din faptul că „Slovensky Denik“ a publicat-o, că autoritățile ungurești l-au amenințat pe d. Urbanek, și că acesta va fi trimis la Bratislava o astfel de scrisoare miloagă, încât redacția l-a publicat desmințirea fără comentariu, desavânându-se singură.

Sunt interesante și lucrurile acestea, dar mai interesant e altceva: partea din declarația fabricantului ceh din Budapesta, în care se spune că n'are printre cei 60 de muncitori ai fabricii niciun ceh, deoarece „conform legilor ungurești nu pot să angajeze cetățeni străini“.

Errudimini!

Noui dovezi despre complicitatea Ungariei la atentat

Ziarul unguresc „Napló“ din Subotiza (spre deosebire de presa maghiară dela noi, care nu știe publica decât pledoarii pentru Ungaria, ziarele maghiare din Iugoslavia pot să aibă și asemenea corectitudini) reproduce după ziarul „Politika“ din Belgrad o serie de documente noi despre complicitatea Ungariei cu atentatorii dela Marsilia, arătând între altele că li s'a dat atentatorilor schița strategică a Marsilei de către baronul Sarkotici din Viena, care a fost pe vremea ungurilor guvernator al Bosniei, și că cu această hartă atentatorii au trecut pela Budapesta și au avut întâlnire cu un înalt personaj unguresc oficial în casa din str. Szentkirály 33 a ziaristului Toth László, unde avea obiceiul să tragă când trecea prin Budapesta teroristul Percei. Despre numitul ziarist Toth Laszlo se mai arată că a făcut un drum la Milano din însărcinarea unui înalt personaj maghiar oficial, că să spună teroristilor Pavelici, Percevic și Percei, că Ungaria nu-i mulțumită cu mersul acțiunii lor, și le va tăia subvențiile.

Aflăm despre reproducerea lui „Napló“ din ziarul budapestan „Magyarság“, care de îndatăce a cettit relatările ziarului din Subotiza, s'a repezit să-l interviueze pe numitul ziarist Toth Laszlo.

Din cele ce spune „Magyarság“, aflăm următoarele:

Că Toth Laszlo există, și că s'a plăns gazetei budapestane că nu e întâia oară că-l amestecă statele Micii Infelegeri în treburi teroriste;

că e „ziarist“ la oficiul de comerț extern al guvernului, și face mereu drumuri în Italia și la Viena (în Cehoslovacia l'a oprit accesul pentru că — spune dânsul — e omonim cu unul urmări de cehoslovaci);

că locuiește 'n strada arătată, la numărul arătat, dar nici vorbă nu poate fi să găzduiască pe cineva, fiindcă n'ar avea decât două camere;

că la data de 7 Sept. crt., la care spunea reportajul reproducut de „Napló“ din „Politika“, n'a putut fi la Milano, deoarece se afla în alt oraș italian, la Bari; că la 20 Sept. nu s'a întâlnit la Budapesta cu Pavelici, deoarece se afla atunci la Viena, și astfel n'am putut da lui Sarkotici (care e la Viena, n. tr.) schița Marsilei, căci un om nu poate fi în același timp în două locuri. Noslim de tot! De altfel și

mai nostime sunt ipostele reflexive ale acestui „gazetar“. Când i s'a spus de ce-i acuzat, a răspuns: „Acuzații absolut ridicole, absurde“. Așa răspunde cineva când i se aduce la cunoștință asemenea acuzații! Iar la sfârșitul convorbirii: „Păcat de astfel de ieșiri ale fanteziei sud-slave. Mă ocup cu lucruri serioase, și nu în chiriași revoluționari și regicizi!“

În același număr din 27 Nov. „Magyarság“ îi mai dă gata pe sârbi cu o punere la punct.

Reproduce din ziarele budapestane dela 29 Aprilie 1931 o telegramă din Belgrad, în care se arată acuzațiile ce figurează în contra Ungariei în dosarul procesului unor atentatori ce se desbătea atunci în capitala sârbească.

Iată ce acuzații i s'au adus: Că teroristii croați se întâlneau la Pécs (Ungaria) în casa din piața Ferenciek tere 20 a lui Bartalanos;

Că un ofițer instructor care se dădea drept Kovács, dar despre care autoritățile iugoslave au stabilit că e maiorul Klar, șeful secției de spionaj dela Pécs (numele acesta s'a pomenit și 'n dosarul atentatului dela Marsilia), l-a instruit în mănuierea revolverului și-a bombelor;

Că unul dintre acuzați, Hermann, a declarat că au fost instruiți apoi într-o cazarmă din Budapesta;

Că armele găsite la acuzații din proces sunt de proveniență maghiară.

„Magyarság“ reproduce acestea pentru că să arate, că după apariția acestei telegramme în presa budapestană, guvernul maghiar „a cerut ministerului de externe sârbesc ca, întrucât guvernul sârbesc ar avea date compromițătoare despre supuși maghiari sau despre organe maghiare, să le comunice pe cale diplomatică guvernului maghiar“. „Magyarság“ încheie spunând că guvernul iugoslav n'a comunicat nici până astăzi datele cerute de guvernul maghiar încă acum trei ani.

Ziarul budapestan are seninătatea să facă asemenea afirmație după ce știe îndeobște câte demensuri — și nu numai notificări — a făcut Iugoslavia 'n această chestie, și după ce guvernul maghiar a făcut notificarea falsă că 'n urma demersurilor iugoslave a desființat taberele expatriatilor croați.

Știri și întâmplări — din țară —

Alegerea de mitropolit al Moldovei se va face îndată după Bobotează.

La București au avut loc săptămâna aceasta discuțiuni ale d-lor miniștri dr. C. Angelescu, Lepedatu, dr. Valer Pop și Savel Rădulescu, relativ la Statusul catolic al ungurilor din Ardeal.

Comisiunea care lucrează la pregătirea reformei administrative e pe punctul să-și termine lucrările.

Ministerul de justiție pregătește un proiect care va prevedea că amenziile silvice nu se mai transformă în zile de închisoare, ci în zile de prestație.

La Timișoara are loc la 2 Dec. o adunare a Uniunii Agrare. Va lua cuvântul d. C. Argetoianu, șeful partidului, și d. Al. Radian.

La București se ține o adunare georgistă.

România și Rusia sovietică fac de zor pregătiri pentru reluarea totală a legăturilor. Telefonul între România și Rusia a fost refăcut și pus în funcțiune. Personalul legației sovietice din București a sosit în țară.

S'a dispus și s'a aplicat săptămâna aceasta în toată țara dizolvarea organizațiilor extremiste de stânga, închizându-se localurile și suspendându-se totodată o seamă de ziare de acest fel.

Un ziar din București anunță că nu se vor da autorizații de import și export decât firmelor cari au subscris la împrumutul de înzestrare.

Prea slabă măsură! Așteptăm să se rezeze pe toată linia beneficiile ce le au dela statul român cei cari n'au volt să-și facă datoria, începând cu cetățenii străini. Opinia publică și 'n primul rând nevoiașii cari au semnat cât l-au lăsat puterile, au dreptul să reclame să se pună capăt favorurilor de cari se bucură sumedeniile de străini cari au boicotat împrumutul refuzându-și contribuția, sau lăcșind o sumă în bătaie de joc.

Afacerea Skoda a făcut din nou vraiește în fumea politică. Din cauză că s'a imprimat și răspândit raportul raportorului comisiei de anchetă parlamentară înainte de-a și-l fi 'nsușit comisia și parlamentul, reprezentanții partidului național-țărănesc s'au retras din comisie, iar d. Romulus Boilă a prezentat un lung memoriu relativ la acuzațiile ce l s'au adus.

Cu prilejul alegerilor de demnitar ai Camerei dela începutul acesta de sesiune parlamentară s'a făcut Bănatului și Crișanei o deosebire cinste, fiind aleși vicepreședinți dnii dr. Corneliu Corneanu dela Caransebeș și prof. Tiberiu Moșoiu, primarul Orășii, chestor d. Oct. Furlugeanu, președintele organizației liberale de Căraș, iar secretar — pentru a treia oară — d. dr. Aurel Cosma-junior.

Pașachinele din slujba iredentei

Era demult știut — și Oscar Jászi a repetat-o anul trecut cu mare răsunet în cartea sa nemțească „Greșelile ungurilor, crimele maghiarilor“, — că puterile de mare calibru, destrăbălatele naționale și internaționale, sunt cele mai apreciate unelte ale șovinismului maghiar.

În diplomație, în spionaj, în propaganda revizionistă din străinătate, în afacerea Staviski, în plasarea bancnotelor franceze falsificate, pașachinele au fost totdeauna prezente, arzătoare de pasiune erotico-patriotică și de nesăț de bani și aventuri. Tot ele au trebuit să fie punctul de atracție al jamboreel cercetășești dela Gödöllő (vom mai reveni la asta, pentru că s'au publicat în presa ungurească apeluri energice ca să se ia măsuri pentru deparazitarea bieteii jamborei), și tot lor li-a revenit rolul să atragă spre Budapesta convoaiele de străini din presă și din parlamente, de cari avea nevoie propaganda ungurească revizionistă.

Lucrurile acestea se știau, dar nu se divulgau. Ungaria n'a făcut decât o singură dată atuntență să le amintească: atunci când d. Papp Lenő a scris în ziarul „Magyarság“ că jamboreea internațională dela Gödöllő e amenințată să devină un alt Horváth-kert, — un alt parc de perdie ca acela dela Budapesta pe care l-a popularizat până la noi un bine cunoscut cântec frivol.

Iată însă că acum pașachinele din Budapesta au ajuns fără nicio rușine într'un prospect prin care se amăgesc bieții cetățeni din Elveția ca să se încarce în „filereșul“ unei gazete budapestane și să vină la Budapesta, unde li așteaptă ceva mai-mai decât faimoasele hurii din raiul lui Mahomed: niște Eve în carne și oase, și încă ungurești!

Ne informează despre aceasta „Uj Magyaraság“ din 23 Nov. crt., printr'o informație intitulată „Propagandă turistică cu grațiile

Evelor moghiare“, în care ni se spune că o gazetă budapestană de stânga a organizat un turneu elvețian la Budapesta, și în prospectele ce le trimite elvețienilor asigură că „grațiile Evelor maghiare au să-și fascineze“ (în traducerea ungurească: „A magyar Evák bájai el fogják önt kápráztatni“).

E' lesne de 'nțeles că — după ce e vorba despre prostia unei gazete de stânga — ziarul guvernamental-hitlerist nu poate decât să protesteze. Și protestează astfel:

„Ce fel de Eve promite elvețienilor cari în chestii de morală nu 'nțeleg de glumă, întreprinderea aceasta comercială cu conștiință lăxă? Cetățeanul elvețian care primește circulara, e nevoit să creadă că Ungaria este un Eldorado al comerțului de fete, — cetățeanul acesta elvețian va pierde tot respectul și buna credință față de o țară care camătă să-și sporească vizitele străinilor în asemenea chip nerușinat și destrăbălat.“

Mare noroc pe Ungaria că lădat d. Gömbös o gazetă hitleristă, dușmand implicit gazetelor budapestane de stânga, chiar când aduc putanelor maghiare clienți străini destinați să cadă 'n mrejele revizionismului! Altfel te pomenesti că nu se ridică nici o gazetă maghiară să desmințon că Ungaria ar avea ceva de-a face cu prostituția.

Cursuri obligatorii de apărare antiaeriană în școlile din Ungaria

Secția de științe naturale a Cercului profesoral din Budapesta a hotărât — precum arată „Budapesti Hírlap“ din 28 Nov. crt. — să ceara printr'un memoriu să se introducă în școlile secundare din Ungaria cursuri obligatorii de apărare 'n contra atacurilor aeriene.

Ecouri ale acțiunii pentru maghiarizarea bisericii ortodoxe din Ungaria

Ziarul „Magyarság“ — monitorul acțiunii dusă de exorcicul Németh István, de canibalul Urmánczy Nandor și de ceilalți compari pentru maghiarizarea bisericii ortodoxe din Ungaria — se ocupă în n-rul său din 25 Nov. crt. de capela ce a fost dăruită de primăria Budapestei falsului protopop Ruszko Ianos, fost căpitan de poliție, ca să adune 'n umbra ei uneltele cu ajutorul cărora umblă să maghiarizeze pe ortodocșii din capitala maghiară.

Aflăm din relatarea lui „Magyarság“ că primăria li-a dăruit această capelă din cartierul Tabán la propunerea ministerului de culte, și că, după ce Ruszko și cu-ai lui au renovat-o (se înțelege cu sprijinul cui!), primăria vrea s'o ia acum înapoi.

Știrea aceasta, dacă se dovedește adevărată, trebuie pusă

dește adevărată, trebuie pusă în legătură cu campania despr care am relatat în alt număr „Gazetei Antirevizioniste“, începută în contra exorcicilor din Firebăra lui Németh de ziarul „Függetlenség“ al d-lui Gömbös, vede că totuși oficialitatea maghiară și-a dat seama că o comăpromisă acești „exorcici“ (așa se califică ziarul d-lui Gömbös) cu ajutorul cărora căutase în chVO dovedit să maghiarizeze biserica ortodoxă.

În ziarul „Magyarság“ s'a publicat la 23 Nov. crt. o plângere că au mai rămas pe lume „șlaguri ungurilor ortodocși“ în slujbă în limba maternă deoarece după o știre din Varșovia mitropolit Dionisie al polonezilor de la ortodoxă a însărcinat o comisiu ca să traducă pe limba poloneză liturgia ortodoxă.

DIN RAIUL HORTIST

arăși lefurile dascălilor

„Uj Magyarország” se ocupă în numărul din 25 Nov. crt. de situația învățătorilor confesionali din județul Hajdusoboszló, în legătură cu ordinul ministerial No. 10 din August crt., prin care s-a notat că cu începere din septembrie (mai apoi din Octombrie) va încasa birul confesional, și va plăti apoi lefurile învățătorilor confesionali statului.

Ziarul budapestan arată că orașul cu pricina a rămas ineficace, deoarece nu s-a putut încheia respectivul acord decât cu foarte puține autorități bisericești, iar altele unde s-a făcut învoială, nu dat de la stat învățătorilor de o parte din salariu, și nici vorbim să se plătească restanțele, „cari atins proporții uriașe”.

Vorbind apoi despre situația învățătorilor protestanți din Hajdusoboszló, arată că comunitatea bisericească de acolo a trimis ministrului de culte un memoriu, care se spune, că „deși și-a dat primăriei toate birurile necesare și bisericești pentru comunitate administrare, totuși nu s-a dat învățătorilor lefa decât de la 10 Nov., și anume numai 91% din lefa, iar restul de 9% dimpreună cu restanțele de 37.308 pengő (aproape un milion de lei, — n. tr.) au fost lăsate la ordinul primăriei în seama comunității bisericești. În afară de aceasta — continuă memoriul — biserica a dat în anii trecuți o datorie de 150.000 de pengő (aproape 4 milioane de lei, — n. tr.) pentru cheltuieli școlare, și are un pasiv de 40.000 de pengő pentru cotizațiile de pensii ale învățătorilor, sumă pentru care nu are nici o acoperire, de aceea biserica a predat toate imobilele bisericești spre comună administrare, iar veniturile pământurilor bisericești au fost date pentru restanțe de impozit către stat.”

Se arată apoi că primăria nu poate da școlilor bisericești nici un ajutor, deoarece orașul a trebuit să institue impozite adiționale de 129%, cari — pe deasupra — nu se pot încasa. Comunitatea protestantă cere deci ministrului să reducă contribuția bisericii la lefurile învățătorescilor la puțin 10%.

„Uj Magyarország” încheie arătând situația e la fel și în alte părți, altă soluție nu-i decât să se instituie un impozit școlar general de 10%.

Firește, ziarul budapestan uită să amintească despre latifundiile bisericești de aproape un milion de iugăre, cari se vede că și greșesc deservind, și cere guvernului să pună pe contribuabilii de rând la o asemenea sarcină.

VOM ADAUGA, PENTRU ILUSTRAREA CAZULUI DIN ORAȘUL AJDUSZOBOSZLO, LA ORAȘUL ACESTA A FOST NUL TRECUT ÎN FRUNTEA RAȘELOR A CĂROR POPULAȚIE A TREBUI ALIMENTATĂ DELA CAZANUL PUBLIC. PRECUM AM ARĂTAT ÎN NUMĂRUL 1 AL „GAZETEI ANTIREVIZIONISTE”, SĂ PUS LA CONGRESUL DIN

MAI 1933 AL ORAȘELOR DIN UNGARIA, CĂ AU FOST ALIMENTAȚI LA HAJDUSZOBOSZLO DELA CAZANUL PUBLIC 9600 DE ÎNȘI, ADECA 56,4 LA SUTĂ DIN TOTALUL POPULAȚIEI ORAȘULUI.

Cum se taxează marfa adusă de săteni la oraș

„Pesti Hírlap” se plânge în numărul din 27 Nov. crt. de taxele uriașe ce trebuie să le plătească producătorii cari vin cu marfă la

Așa-zisa înproprietărire din Ungaria

Fiindcă se vorbește larăși mult în Ungaria despre colonizări, ziarul „Uj Magyarország” și-a trimis un reporter în satul Pusztabolcs, înfișat în anul 1925, ca să vadă care-s rezultatele celor câteva colonizări ce s-au făcut după război în Ungaria în legătură cu așa-zisa reformă agrară.

Și lădă ce comunică acest trimis special prin numărul din 16 Nov. crt. al numitelor gazete budapestane:

S-au înfișat în anul 1925 în jurul satului de mai apoi Pusztabolcs 2000 de iugăre de pământ, ca să se facă o colonie. S-au dat locuri de case (cuprinse în suprafața amintită), și locuri arabile de câte 1—2—3 iugăre. Colonizii au fost aduși din părți diferite. Mare parte sunt foști slujbași de cale ferată. Altă parte sunt săteni din sate învecinate, așa că nu și-au făcut casă în sat, și vin de la distanțe de 20—25 km. ca să și muncească sforicica de moșie.

Loturile li-au fost date pe prețuri de cart te doare capul: 3369 de pengő și 60 de fileri iugărul, adică 101 088 de lei.

Prețul a fost stabilit la de 60 de ori venitul net al unui iugăr cadastral (20 de pengő, 600 lei pentru un iugăr de clasa a doua), și trebuie plătit în 52 de ani, în rate egale, „cu camelele respective”. Fiindcă lumea n-a putut plăti, datoria și camelele au crescut an de an. S-a fixat că are să se achite din capital și interese 5,4% pe an, așa că potrivit venitului de 20 de pengő, un iugăr de mână a doua face 1200 de pengő, atunci când iugărul se vinde în acea regiune cu 500—600 de pengő. Prețul acesta nu-l adevărat însă socotind anuitățile de 5,4% pe an, ceea ce face 64 pengő și 80 de fileri la un iugăr, și socotind 52 de ani de plată, prețul final se ridică la 3369 de pengő și 60 de fileri, adică 101 088 de lei iugărul.

La prețul acesta se adaugă apoi prețul caselor.

Cu aceeași mărime cu care li-a dat statul pământ, s-a grăbit o societate de construcții a statului, FAKSZ, să le facă blefior oamenilor din Pusztabolcs case. Din 300 de case câte s-au făcut în sat, 170 au fost construite de societatea aceasta, cu prețul de 1500 pengő o casă (45 de mil

Budapesta, și arată cazul unui moșier care a adus deunăzi în capitală patru purci, pe cari i-a vândut în drum către obor iar la abator a trebuit totuși să plătească o taxă de piață de 2 pengő, alături de următoarele alte taxe și impozite: 3 pengő 83 de fileri impozit pe consumație, 2 pengő taxă de „găurit” (sic!), 4 pengő și 30 de fileri cifra de afaceri, 2 fileri timbru de factură și 20 de fileri pentru asigurare în contra focului, — total 14 pengő și 68 de fileri, adică 22%, din prețul mărfii, deoarece vându-se cei patru purci cu 66 de pengő.

de lei), plătit în 30 de ani, cu 4% dobândă.

După ce i-au arătat trimisului special al lui „Uj Magyarország” lucrurile acestea, coloniștii din Pusztabolcs i-au făcut următoarele socoteli:

Fiindcă nu au vite de plug, li costă aratul unui iugăr 11 pengő, două arături 22 de pengő; chintalul de grâu de sămânță 15 pengő; carul până la „moșie” (fiindcă-i la distanță uriașă) 3 pengő; treieratul (10%) 9 pengő, impozit 8 pengő, total 66. Dacă dă iugărul 6 chintale, pământul produce 90 de pengő, în schimb e împovărat cu cheltuieli de regie de 66 pengő și cu datorie anuală de 64 pengő și 80 de fileri. Deci: 41 pengő și 80 de fileri deficit, la care se adaugă datoria anuală de 114 pengő ce trebuie plătită lui FAKSZ pentru casă.

Ca să facă față acestor sarcini uriașe și să se mai și susțină, coloniștii lucrează până se spetesc pe la chiaburii de prin vecinătăți. Sunt într-o stare disperată, și s-au plans trimisului special al ziarului că-s simpli arendași pe propriul lor pământ, și că li-i groază că nu vor putea intra nici strănepoții în deplina lui proprietate, scăpând de datorii și de camele.

Induioșerile unui clerical

Un inspector de studii seminariale din Győr, dr. László Kózi Horváth, a publicat în „Uj Magyarország” din 25 Nov. crt. un articol despre „Noul naționalism și chestiunea proletară”, în care spune:

„Proletar e cine e silit să și valorifice puterea de muncă ca pe-o marfă, ca să poată trăi, și n-are nici-o asigurare că se va și putea susține din munca sa.

„Deosebim două feluri de proletari: industriali și agricoli. Proletariatul industrial constituie aproximativ un sfert din totalul națiunii (maghiare. — n. tr.), iar cel agricol exact un sfert. Amândouă aceste categorii numără circa cinci milioane de suflete, adică majoritatea absolută a Ungariei mutilate. (Sublinierile, și cea de mai sus și cele ce urmează, sunt ale autorului, — n. tr.)

„Cari sunt condițiile de trai ale acestor mase de 5 milioane, adică ale grosului ungurimii?

„Spune cu un cuvânt: întru-tătoare! Dintre proletarii industriali, cam o cincime sunt fără lucră. Tânjesc din pomenile milosteniei publice și particulare.

Dintre cei cari lucrează, vre-o 200 de mil au o leață din care pot să și asigure dimpreună cu al lor o existență modestă. Venitul majorității muncitorilor in-

dustriali, cifrați la 600 de mil de lei, e însă așa de mic, încât nu numai că nu și pot ține din el și familia, dar nu se pot susține nici pe ei înșiși. Situația muncitorimii industriale maghiare n-a fost niciodată strălucită, astăzi însă, spre mai mare glorie a carturilor, este cu mult sub nivelul de existență.

„Situația proletariului agricol este și mai jalnică decât a celui industrial. Și să ținem seamă că-s mai mulți. Sămăria anuală a celor 225.000 de slugi agricole se poate socoti la 450-500 de pengő (9700-13 000 de lei); în parlament s-au spus săptămăna trecută cifre cari nu ating nici jumătatea acestei evaluări; apoi să se adauge, că majoritatea lefii se plătește în natură, și că după chintalul de grâu căpătat ca simbrle, trebuie să plătească — vezi reproducerea din n-rul nostru trecut — 8 pengő taxă de morărit, atunci când chintalul de grâu e 14 pengő, — n. tr.) Afară de ei, trebuie să mai trăiască din sămăria aceasta și membrii familiilor lor, cari pot fi socotiți 378 de mil de lei (greșit! evaluarea oficială, arătată deunăzi în parlament de ministrul agriculturii, este: peste un milion de lei, slugi și familii dela oiață, — n. tr.) Venitul anual pe cap de om este astfel de circa 280 de pengő (7280 de lei); prin calculul arătat mai sus al ministrului agriculturii, cifra aceasta se reduce la mai mult de jumătate; de alfel, precum am arătat mai sus, nu numai evaluarea oamenilor e greșită, ci și-a sămăriei, — n. tr.)

„Slugile agricole sunt însă buruii vrednice de invidiat, în comparație cu zlierii mici proprietari, cari numără 1.474.000 de suflete, și cu marea masă de nefericiți a muncitorilor cu ziua. Venitul anual al acestora face numai 300-450 de pengő (7800-9700 lei). Numărul întreținuturilor lor este de 1.513.000. Venitul anual se reduce astfel de cap de om la 190 de pengő (4940 de lei). Dintre astfel de sumă trebuie să se hrănească un om un an de zile, să se îmbrace, să și plătească doctorul, medicamentele.

„Care-i consecința acestor jalnice condiții de câștig?

„Acea, că proletariatul maghiar, partea cea mai mare a națiunii, fumește în înțelesul strict al cuvântului.”

Ca urmare: a treia generație este condamnată sau să fie degenerată, sau să se stingă.

După asemenea premise, prea puțin exacte și prea optimiste în comparație cu cifrele și faptele date de alți unguri, autorul trece la măsurile ce-ar trebui luate. Sunt vrednice de amintit, pentru că reoglinesc mentalitatea clerului maghiar, aliat întotdeauna cu stăpânirea:

Inspectorul de seminarii cere: desființarea școlii a social-democrației, deoarece proletariatul industrial și agricol merge inevitabil la curente de stângă, și apoi corporatism fascist, pentru ca proletarii sindicalizați în chip italianesc să lupte din parlament cu carturile.

Despre latifundii nimic. Parcă numai carturile ar duce de răpă Ungaria!

Omisiunea aceasta a clericalului autor nu-i însă decât foarte naturală. Cum ar fi și putut să ceară înproprietăirea proletariilor agricoli, când singurătatea bisericii sa romano-catolică are moșii mai mari de 3000 de iugăre în suprafața de 846.729 iugăre (vezi statistica din No. 1 al „Gazetei Antirevizioniste”), ca să nici nu mai vorbim de moșii ce le are sub 3000 de iugăre cadastrale!

Mărunte și felurite

Consiliul de război din Budapesta a condamnat săptămăna aceasta trei spioni, dintre cari despre doi se spune în comunicatul din presă că au spionat pentru Iugoslavia.

La Budapesta s-a turnat un nou film militarist: „Foștii combatanți”, reprezentând lupte ale honvezilor unguri și demonstrații iredentiste ale foștilor luptători. A fost arătat la o premieră de gală la Budapesta acum săptămăna.

La 27 Nov. s-au implinit 15 ani dela ratificarea tratatului dela Neuilly. N-am fi remarcat întâmplarea, (căci în urma cordialelor legături ce s-au stabilit între Bulgaria și Inteligerea Balcanică în vremea din urmă și mai cu seamă după atentatul dela Marsilia, comemorarea din Bulgaria s-a mărginit la servicii divine), dacă nu ni-o amintea presa budapestană. Ingrijorate de izolarea în care a căzut Ungaria din pricina atentatului dela Marsilia, ziarele budapestane au comemorat cu toatele — se vede că s-a dat o comandă — aniversarea tratatului de pace referitor la Bulgaria, neuitând să amintească comunitatea de interese și de suferințe bulgaro-maghiare. E prea explicabil, după ce nu mai departe decât acum o lună s-au făcut guvernului maghiar avertizări prin coloanele aceleiași prese, că trebuie să ia bine seama la modul cum Bulgaria se desparte tot mai mult de revizionismul maghiar.

Revista dela Viena a minorităților europene „Nation und Staat” se ocupă în numărul depe Nov. de condamnarea la trei luni temniță și la pierderea pe timp de trei ani a drepturilor politice — condamnare despre care s-a relatat în alt număr al ziarului nostru — a drului Franz Basch, secretarul general al Asociației culturale a germanilor din Ungaria, pronunțată de un tribunal unguresc pentru că reclama-tul a îndrăznit să protesteze la o întrunire publică în contra acțiunii de maghiarizare a numelor.

Revista vieneză arată că s-a invocat ca un moment agravant în contra reclamantului faptul că populația germană este organizată în formațiuni clandestine (!), subînțelegând prin aceasta organizarea culturală mai sus amintită a șvabilor, care-l are pe d. Basch secretar general.

Bibliografie

Suplimentul duminical dela 25 Nov. crt. al lui „Budapesti Hírlap” semnalează următoarele cărți ungurești apărute la Cluj în anul acesta:

„A moldvai magyarország” (Ungurimea din Moldova), de Paul Petru Domokos, ed. II, 268 pag.

„A moldvai csángok származása és neve” (Originea și numele ciungăilor din Moldova), de dr. Andrei Veress, colecția „Erdélyi Tudományos Füzetek”, no. 67, 38 pag.

„Erdély a világháborút kökröző román iródalomban” (Ardealul în literatura românească privitoare la războiul mondial), de dr. Ludovik Kantor, colecția „Erd. Tud. Füz.” no. 66.

Ziarul „Magyarország” a început publicarea unui roman al foarte ungurului Eugen Székely.

Instigații ungurești în contra împrumutului de înzestrare

— O nevăastă de ofițer de jandarmi din Ungaria vine la moșia din România ca să aștepte 'n contra împrumutului. O purtare ciudată. Complicitatea lui „Brassói Lapok” și „Pesti Hirlap” —

În județul Aradului a fost arestată săptămâna aceasta și trimisă spre judecare la consiliul de război din Timișoara o cetățeană maghiară, nevasta ofițerului de jandarmi din Julia (Ungaria) Petru Fűöp (ziarele maghiare din Arad s'au grăbit să-l declare ofițer pensionat, ceea ce nu știm întrucât i-adevărat) pentru că și-a falsificat o prelungire pe permisul de trecere a frontierei și 'n special pentru că a instigat în contra împrumutului de înzestrare, făcând din casă 'n casă această propagandă pe la cunoscuții din comuna Chișineu-Criș, unde are o moșie și-o mamă.

Ziarele ungurești din Arad au tratat cazul cu obșnuitele lor zefemeții, reducându-l la o nimica toată și încercând să demnifică acuzațiile ce l'aduc arestatat.

Cei un milion și două sute de mii ai negustorilor d-lui Doman

În ziarul „Universul” s'a publicat

Redacția comună din Timișoara a lui „Brassói Lapok,” și a lui „Pesti Hirlap” jignește pe M. S. Regele

„Brassói Lapok”, precum am arătat în „săptămâna internă” a numărului nostru trecut, a relevat o atitudine similară a marilor fabricanți din Timișoara, dovedită tot cu prilejul vizitei d-lui ministru Slăvescu. Fabricanții de acolo s'au pus muncitorii și funcționarii să semneze câte-o sumă mai mare, iar ei s'au echivat, semnând contribuții ridice.

Ziarul de instigație dela Brașov a relevat faptul nu ca să mîsire pe acești beneficiari ai statului român, ci pentru ca să pună statul român într-o lumină înolielnică. Cine l-a citit corespondența timișoreană apărută 'n numărul din 19 Nov., s'a putut dumiri pe deplin în privința purtărilor instigatoare gazete.

Relevăm această corespondență a lui „Brassói Lapok”, pentru că 'n cele mai multe părți ale ei este exactisim identică cu corespondența timișoreană apărută relativ la aceeași chestie în n-rul 267 din 27 Nov. al lui „Pesti Hirlap”, oficiosul Ligii Revizioniste Maghiare.

Cele două corespondențe, scrise evident de același ins, se deosebesc numai prin atât: prin minciunile calomnioase pe cari corespondențul nu le-a putut plasa în „Brassói Lapok” și le-a plasat în oficiosul Ligii Revizioniste. Nu vom releva dintre ele decât una: că M. S. Regele a semnat un milion, iar Marele Voivod alt milion, atunci când se știe îndeobște că au semnat șapte.

După o introducere minciunoasă în care se minte astfel despre contribuția Suveranului și se spune că subscrierile merg prost și că ungurii nu semnează, urmează relatarea — identică

cat săptămâna aceasta o corespondență semnificativă despre comerțanții minoritari din Arad. S'a arătat în legătură cu reproșurile ce s'au făcut Reuniunii comerciale a d-lui Domán Sándor la consfătuirea convocată de d. ministru Slăvescu la primăria din Arad, că marii negustori din asociația d-lui Domán au semnat un milion și două sute de mii — și se laudă cu aceasta zilnic prin presa maghiară, par'că cine știe ce bine ar fi făcut statului român! — în timp ce sătenii unguri dintr-o singură comună din județ — din Rovine (Pecica-Maghiară) — au semnat peste 700 de mii de lei. D. prefect dr. Groza s'a putut cu drept cuvânt mira în cuvântarea ce-a ținut-o la consfătuire, făcând comparație între mărimea negustorilor din Arad și între fapta sătenilor unguri din județ, pe care a lăudat-o după cuviință.

nu numai ca spirit ci și ca text, cu cea din „Brassói Lapok” — a recepției fabricanților timișoreni la d. ministru Slăvescu. Identitatea merge până acolo, încât corespondențul lui „Brassói Lapok” și-al lui „Pesti Hirlap” uită să se dedubleze, și spune și prin corespondența trimisă oficiosului Ligii Revizioniste, că reprezentantul fabricii de textile din Timișoara, care a fost primit întâi, e directorul general al unei fabrici budapestane, și că d. ministru Slăvescu i-a spus când a auzit că muncitorii și angajații întreprinderii semnează două milioane iar fabrica numai un milion:

Tara libertăților ideale

În parlamentul unguresc s'a desbătut săptămâna trecută un proiect de lege care aduce o seamă de restricțiuni turismului, sub cuvânt că apără pădurile.

Deoarece nicio gazetă ungurească nu ni-a înfățișat în amănunt proiectul, n'am putut înțelege pasunea cu care s'a desbătut aproape o săptămână noua lege. Ar reieși din cuvântările opoziționiștilor, că legea ar împledeca orice dezvoltare a turismului.

Unul dintre oratori, deputatul Ladislau Dinnyés, a reprodus în cuvântarea ce-a rostit-o o vorbă care se cuvine reținută, rostită odată de președintele mort acum 2—3 ani al partidului agrarian, Gaston Gaal. A spus decedatul politician, că în Ungaria ți trebuie permisiune de la autorități până și ca să-ți săruți nevasta.

Fără comentariu.

„Întreprinderea d-voastră recurge 'n permanență la bunăvoința ministerului de finanțe, (în „Brassói Lapok”: „la mărînimia și bunăvoința...”), în afară de aceea că statul plătește fabricii de lănărie un milion de lei camătă pe an pentru creanțele ce le aveți după comenzite armatei. Mă mira foarte mult că d. baron Hatvany (dela Budapesta, n. tr.) care e principalul acționar al întreprinderii și care după cunoștința mea nici nu-i cetățean român, nu știe despre aceasta (în „Brassói Lapok”: „nu știe despre toate acestea”). Așa se vede că angajații săi nu l-au informat pe d. baron după cuviință. Dacă d-voastră ați fi oferit de bună voie zece milioane, aș mai fi crezut în acest caz că voiți să stați la târguială. Așa însă consider oferta o bătaie de joc și-o provocare și aștept să faceți o ofertă nouă” (în „Brassói Lapok” mai amplificat: „Așa însă consider atitudinea d-voastră o bătaie de joc și-o provocare. Având de-a face cu un capital străin, care recurge permanent la bunăvoința Băncii Naționale, a Creditului Industrial și-a ministerului de finanțe, aștept dela dv. să faceți o nouă ofertă”).

Am putea să continuăm până la capăt cu dovedirea aceasta a identității sursei de informații a lui „Brassói Lapok” și-a oficiosului Ligii Revizioniste „Pesti Hirlap”, dar e de prisos. A putut oricine vedea din textul de mai sus, că ziarul de instigație dela Brașov și cu oficiosul Ligii Revizioniste dela Budapesta au la Timișoara o redacție comună. Că nu o au numai acolo, și că nu numai cu „Brassói Lapok” are „Pesti Hirlap” legături de complicitate în presa maghiară dela noi, e lucru știut îndeobște. Le va veni rândul și celorlalți complici, nu le fie teamă, să-i punem pe două coloane.

Tratamentul germanilor din Ungaria.

Am relatat în numărul nostru trecut despre procesul (amănat pentru că să se facă probațiunea) ce l-a întinat în contra fostului profesor universitar Méhely vādova regretatului conducător al germanilor din Ungaria Iacob Bleyer, pentru că reclamatul a terfelit printr'un articol din revista rasistă „Céi” memoria martirului fruntaș al minorității germane.

Scritul despre acest proces, „Arader Zeitung” din 25 Nov. crt. arată că la desbatere au venit câteva sute de studenți din tabără „Überpatriotismului”, și au împiedecat cu vociferările lor justiția ca să facă dreptate. Ziarul șvabilor arădani subliniază că același studenți au făcut demonstrații de stradă în contra lui Bleyer și au sculptat pe soția lui, iar când aceasta se adresează justiției ca să apere memoria soțului ponegriț în chip postum, o ofensează și 'n fața judecării.

Așa se 'ntîmplă în țara „cavalierismului”! — exclamă de 'ncheiere „Arader Zeitung”.

Săptămâna

Cea internă s'a început cu două comemorări înălțătoare, a tribunului Ioan Buteanu, la Iosă și a Brătienilor, Ionel și Vintilă. Au fost momente de mare reculegere, la fel cu-acelea ale aniversării Unirii, cu cari se 'ncheie săptămâna.

Din pricina publicării raportului d-lui Bentu relativ la afacerea Skoda, viața politică a fost foarte agitată. Membrii național-tărăniști ai comisiei anchete au părăsit comisia, d. dr. Romulus Boilă depus un memoriu, d. Mihalache a cerut audiență la Suveran, iar presa partidului național-tărănesc și-a întezit campania în contra guvernului. Celelalte partide de opoziție țin consfătuiri și adunări, pregătesc toată lumea pentru marile răfuiele ce vor începe 'n parlament în legătură cu Skoda.

Săptămâna externă a menținut pe primul plan preocupările chestiunea terorismului. Iugoslavia s'a depus Miercuri la Geneva memoriul cu dovezile despre complicitatea Ungariei cu atentatorii. În așteptarea memoriului, d. Gombös a dat o fugă la Viena... vânătoare de căprioare. Circuitul a devenit astfel complet: Varșovia-Roma-Viena. Dar speranțele revizionistilor dela Budapesta au rămas zădarnice. Italia s'a mulțumit cu declarațiile favorabile Ungariei făcute săptămâna trecută prin agenția Stefani. Altceva nimeni nou dela Roma. În schimb Polonia, despre care președintele maghiară lansase că va lua-o înainte Iugoslaviei punând la Geneva un memoriu prin care ar fi vrut să acuze Cehoslovacia că a avut ceva comun cu ucrienii cari au comis acum patru ani atentate în Polonia, nu numai că n'a ascultat sugestia maghiară, dar a revenit la sentimente mai bune față de Franța și a reluat cu ea tratativele întrerupte la începutul toamnei.

Pe frontul plebescitului dela Saar nimic nou. În schimb revine în discuție chestiunea austriacă Anschlussul. Dela Viena au venit zvonuri că sunt meri foarte serioase de o reîncepere a agitațiilor hăristice în Austria. Guvernul austriac a chemat deci să arme două contingente. Să nu fie însă zvonul despre hăriști un simplu pretext!

România face ultimele pregătiri pentru reluarea completă a legăturilor cu Rusia. Se instalează zilele acestea la București legația rusească. Concomitent Ungaria și-a trimis ca reprezentant la București pe Bárdossy, omul care s'a specializat în Anglia în acțiunile pe seama revizionismului. Sunt semne că li-i soră Bucureștilor un mare rol diplomatic.

Între japonezi și chinezi au fost iarăși mici incidente de frontieră.

Din Bolivia, al cărei război cu Paraguaiul continuă, au venit vești de răsmirișă. Armata a capturat pe președintele republicii.

În Anglia a fost Joi o nuntă ca 'n povești: prințului George de Kent cu prințesa Marina Grecia.

INFORMAȚIUNI

Abonamente:

Pe un an 160 lei

Pe șase luni 90 lei

Pentru autorități, instituțiuni, întreprinderi 600 lei.

Repetăm din nou:

Deoarece „Gazeta Antirevizionistă” apare cu greutatea uriașă, nu putem da nimănui mai multe de trei numere de probă, atâtea cât e obiceiul.

Ni s'a întâmplat că unii domni ni au refuzat ziarul după ce și-au oprit pe gratis numerele din 10-11-12 săptămâni. Asemenea lipsă de respect față de truda ce se depune la publicația aceasta unică în felul ei la noi, n'o putem lăsa nepedepsită, și cine se va deda la asemenea turpitudine, își va vedea numele 'n gazeta până când nu ne va fi achitat costul ziarelor refuzate, mărcile, expediția și adresele pe cari le-am tipărit pentru un an de zile.

Termenul de închidere a împrumutului a fost prelungit cu zece zile.

Agencia Radio-Central anunță că Curățirea Parisului de persoane suspecte continuă.

Politia a făcut ieri noapte rază în unele cartiere ale Parisului, arestând câteva de persoane cari n'aveau în posesie mașini.

În majoritate cei arestați au fost puși mai târziu în libertate după ce li s'a stabilit identitatea. Străinii arestați, cari n'au avut hârtiile în ordine, au fost imediat expulzați.

În ultimul timp, au fost puși la zădărnici 1500 supuși străini, travențuți la diferite legi și regulamente.

La Arad s'au inaugurat Joi conducerea d-lui maior Topol Stroescu cursurile de educație preregimentară.

Ministerul de finanțe a autorizat să se achite bonuri de salarii și impozite din anii 1932—1933.